

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ
ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

Factors Affecting the Participation of Elderly Individuals in the
Management of Elderly Schools in Ban Krang Subdistrict,
Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province

สุदारัตน์ ขุนโต¹, ธนัสสา โรจนตระกูล² และ โชติ บดีรัฐ³
Sudarad Khunto¹, Tanastha Rojanatrakul² and Chot Bodeerat³

Received: 03 March 2025; Revised: 05 April 2025; Accepted: 08 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมดังกล่าว และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 140 คน ผ่านแบบสอบถาม พร้อมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักรู้และความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม 3) อุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ คือ ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์ จากผลการวิจัยดังกล่าว ข้อเสนอแนะสำคัญคือการพัฒนากลไกสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุ ชุมชน และภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: โรงเรียนผู้สูงอายุ; กระบวนการมีส่วนร่วม; สังคมผู้สูงอายุ

^{1 2 3} คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก; Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok
Corresponding Author, E-mail: looksun_pl@hotmail.com

Abstract

This research article aims to examine three key aspects: (1) the level of participation of older adults in the management of senior citizen schools, (2) the factors influencing such participation, and (3) the challenges, obstacles, and recommendations for enhancing the effectiveness of their participation. This study employs a quantitative research methodology, collecting data from 140 senior citizens who are members of a senior citizen school in Ban Krang Subdistrict, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province. Data were gathered through questionnaires and analyzed using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations.

The findings reveal that: (1) the overall level of participation among older adults in the management of senior citizen schools is high, reflecting their awareness and enthusiasm for engaging in social activities; (2) key factors influencing their participation include support from family, the community, and relevant organizations, which play a crucial role in fostering engagement; and (3) the primary obstacle hindering participation is difficulty in using modern technology, which affects access to information and involvement in online activities. Based on these findings, a key recommendation is to develop support mechanisms that enable older adults to effectively access and utilize technology. Additionally, fostering collaboration among senior citizen schools, communities, and government agencies is essential to promoting sustainable participation.

Keywords: Senior Citizen School; Participation Process; Aging Society

บทนำ

ประเทศไทยได้กลายเป็นสังคมสูงอายุมาตั้งแต่ พ.ศ.2548 แล้ว อันเป็นผลจากการที่อัตราเกิดของคนไทยลดลงอย่างมากและชีวิตของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ซึ่งประเทศไทยกำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรอย่างรวดเร็ว โดยรายงานสถานการณ์ ผู้สูงอายุในไทย คาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในปี 2566 นี้ และเข้าสู่สังคมสูงวัย ระดับสุดยอด (Super-Aged Society) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ภาวะดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุทั้งสัดส่วนและจำนวนอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วต่อไปอีกใน 20 ปีข้างหน้า อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดลดลงและอายุขัยเฉลี่ยของประชากรวัยสูงอายุนับแต่ พ.ศ.2573 ประเทศไทยจะมีประชากรประมาณ 64.5 ล้านคน ในจำนวนนี้ เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 14.6

ล้านคน หรือเกือบ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้สภาพครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไป จากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง ขาดผู้ดูแล และอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย สถานการณ์ ของผู้สูงอายุไทยจึงน่าวิตก การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ควรดำเนินการควบคู่กับมาตรการ อื่น ๆ ของรัฐ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ สมาชิกในครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่การเข้า ร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยกระดับการจัดสวัสดิการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของผู้สูงอายุ ชุมชนประจักษ์ในศักยภาพและพลังของผู้สูงอายุ ส่งผล ให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560)

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งเพื่อเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ การจัดการศึกษา และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุ มีความสนใจ และให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะชีวิต โดยวิทยากรจิตอาสา หรือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) ปัจจุบันโรงเรียนผู้สูงอายุได้ดำเนินการ ในพื้นที่มากกว่า 1,100 แห่งทั่วประเทศ จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้ สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ทำกิจกรรม เกิดการพึ่งพา ตนเอง สามารถพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อใช้ในการด าเนินชีวิตที่มีคุณภาพได้ ทั้งนี้ รัฐบาลพร้อมให้การสนับสนุน โดยตั้งเป้าว่าจะต้องมีโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 2,600 แห่งให้ได้ภายในอีก 3 ปีข้างหน้า (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) และ 1 ใน 2600 แห่งนั้นมีโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก ได้มี การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2560 จนถึงปัจจุบัน มาเป็นระยะเวลาเกือบ 7 ปี ปัจจุบันเป็นรุ่นที่ 5 มีจำนวน ผู้สูงอายุที่เข้า เรียนประมาณ 140 คน ซึ่งเห็นได้ว่ามีผู้สูงอายุจำนวนมากที่เข้าร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของ การมีส่วนร่วม ของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ไม่ควรมีเฉพาะหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องหรือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เท่านั้น ผู้สูงอายุซึ่งเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงานโรงเรียน ผู้สูงอายุ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วยเช่นกัน จึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมี ส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบล บ้านกร่าง อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก ได้มีการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยเช่นเดียวกัน และยังเป็นแหล่งศึกษา ฐานงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้กับจังหวัดอื่น ๆ โดยมีคำถามการวิจัยว่าระดับการมีส่วนร่วมของ ผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัด พิชญโลกอยู่ในระดับใด ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียน ผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอมืองพิชญโลก จังหวัดพิชญโลก มีปัจจัยใดบ้าง ปัญหาอุปสรรค

ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุทั้งหมดในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 140 คน (กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง, 2567)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จำนวน 140 คน ตามขั้นตอนดังนี้: ขออนุญาตจากคณะสังคมศาสตร์และ

การพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปแจกจ่ายและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดระเบียบและเข้ารหัสก่อนประมวลผลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการอธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter Method เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม และระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่าโดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=0.637$) ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมตามตารางดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านการวางแผนและจัดการ	3.90	0.836	มาก	6
ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.03	0.679	มาก	2
ด้านทรัพยากรและงบประมาณ	3.92	0.674	มาก	5
ด้านการเรียนการสอน	4.08	0.682	มาก	1
ด้านหลักสูตรและกิจกรรม	4.02	0.725	มาก	4
ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ	4.02	0.773	มาก	3
รวม	4.00	0.637	มาก	

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

จากตารางผลที่ได้แสดงให้เห็นถึงระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่างอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมใน

ทุกด้านของการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุมีบทบาทโดดเด่นทั้งการวางแผนและจัดการ การให้ข้อมูลข่าวสาร การบริหารทรัพยากรและงบประมาณ การเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ตามตารางผลที่ได้ แสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทและการมีส่วนร่วมที่แข็งแกร่งของผู้สูงอายุในการผลักดันและพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการวิจัยยืนยันถึงความสำคัญของการสนับสนุนและเสริมสร้างบทบาทของผู้สูงอายุในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคมโดยรวม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่าปัจจัยส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุโดยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.479) ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นและความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยสามารถสรุปภาพรวมตามตารางดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ปัจจัยจิตใจ	4.31	0.552	มาก	1
2. ปัจจัยคำจูน	4.26	0.535	มาก	2
รวม	4.26	0.479	มาก	

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 2 พบว่า **ปัจจัยจิตใจ** เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.552) ซึ่งหมายความว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการได้รับแรงจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การยกย่อง การให้ความสำคัญในบทบาทของตนเอง และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเข้าร่วมกิจกรรม ปัจจัยเหล่านี้สร้างความรู้สึกรักมีคุณค่าและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น รองลงมาคือ **ปัจจัยคำจูน** ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.535) ซึ่งหมายถึงการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจและเสริมสร้างความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุ ในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลหรือการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจภายในตัวเอง แต่ยังได้รับผลกระทบจากการสนับสนุนที่มาจากภายนอก ซึ่งทั้งสองปัจจัยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

3. ปัญหา อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.901$) ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ปัญหา อุปสรรค	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นสำหรับการเข้าถึงข้อมูลหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์	4.23	0.939	มาก	1
2. ปัญหาสุขภาพหรือข้อจำกัดทางร่างกายที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือการประชุมได้อย่างเต็มที่	4.05	0.892	มาก	3
3. ผู้สูงอายุบางคนอาจมีปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น ปัญหาการได้ยิน หรือปัญหาความจำที่อาจทำให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการเรียนรู้ทำได้ยากขึ้น	4.19	0.872	มาก	2
รวม	4.15	0.901	มาก	

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากตารางผลการวิจัยที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลบ้านกร่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายที่ชัดเจนในการเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จากการวิเคราะห์รายข้อ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้รับคะแนนสูงสุด ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.939$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในยุคที่ข้อมูลและการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญ ผู้สูงอายุจึงต้องเผชิญกับความท้าทายในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ ตามมาด้วยปัญหาด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=0.872$) เช่น ปัญหาการได้ยินหรือความจำที่ลดลง ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือการเรียนรู้อาจเป็นไปได้ยากขึ้น ในขณะที่ปัญหาสุขภาพหรือข้อจำกัดทางร่างกาย ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.892$) แม้จะอยู่ในอันดับสุดท้าย แต่ก็ยังเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบไม่แพ้กัน เนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมอย่างเต็มที่มักต้องอาศัยสุขภาพที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการวางแผนและจัดการ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฟังพอใจกับการที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการร่วมคิด วางแผน และตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้การจัดการโรงเรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและ

บริบทของกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี โยธินการ (2563) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า มีกระบวนการในการจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ 1) การจัดทำหลักสูตรการเรียน อ้างอิงหมวดวิชาต่าง ๆ ในคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสังคม ด้านชีวิตและสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ด้านนันทนาการ และด้านเศรษฐกิจ โดยปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และทรัพยากรในพื้นที่ 2) การคัดเลือกผู้สอน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สอน/วิทยากร ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในวันและเวลาที่กำหนดได้ 3) การดำเนินการสอน จะเน้นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อมาพบปะพูดคุย และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ศักยภาพและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและ 4) การประเมินผล ยังไม่มีรูปแบบที่ตายตัว โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบท ซึ่งวิธีการประเมินผลเป็นภาคปฏิบัติ เช่น การสนทนา การแสดงออกของผู้สูงอายุ หรือเป็นการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม/แบบทดสอบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล และปิยากร หวังมหพพร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากข้อที่มีระดับมากที่สุดเป็น ได้แก่ ระดับการควบคุม ระดับรองลงมา ระดับการบำบัดรักษา และระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร

1.2 ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อมูลที่ได้รับจากโรงเรียนช่วยให้ผู้สูงอายุตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการเข้าถึง, แลกเปลี่ยน, หรือเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบหรือช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลให้เข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิรัช เอียสกุล, นุชจรินทร์ โลหะปาน (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา โรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้สูงอายุของโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายนั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ด้านความต้องการทางสังคม รองลงมาคือ ด้านความต้องการทางจิตใจ ด้านความต้องการทางกายภาพ และ ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้สูงอายุ คณะผู้บริหารของโรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย ควรที่จะมีการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของผู้สูงอายุ โดยการมุ่งเน้นกิจกรรมที่สนองต่อความต้องการทางสังคม เช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การจัดกิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อของผู้สูงอายุที่สามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคตและสอดคล้อง

กับงานวิจัยของอุไรรัชต์ บุญแท้, อีรณันท์ วรรณศิริ และจุฑารัตน์ ผู้พิทักษ์กุล (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุต่อกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มทดลอง หลังจบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=-10.772$) และกิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=8.667$)

1.3 ด้านทรัพยากรและงบประมาณ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนผู้สูงอายุใช้ทรัพยากร (สถานที่ ทรัพยากรบุคคล อุปกรณ์การเรียนการสอน) ที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การแบ่งงานและใช้บุคคลในตำแหน่งที่เหมาะสม การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้สื่อภาพถ่าย วิดีโอ หนังสือ หรือสื่ออื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้สูงอายุมีบทบาทหรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรและงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ทาริวรงค์, จิตศิริณ ก้อนคง และอรรถพล รอดแก้ว (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องระบบและกลไกการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) เทศบาลตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระบบและกลไกการบริหารจัดการโครงการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) เทศบาลตำบลพลายชุมพล เป็นระบบการบริหารที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย ซึ่งมีการดำเนินงานใน 2 ขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการเตรียมการจัดตั้งโครงการ โดยเป็นการศึกษาบริบทพื้นที่เพื่อหากลุ่มเป้าหมายและกลุ่มคนทำงาน ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดตั้งโครงการจัดหาภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกพื้นที่รวมถึงสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และการได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการดำเนินงานหลังจากมีการจัดตั้งโครงการขึ้น มีการวางแผนการดำเนินงาน วิเคราะห์ วิพากษ์ หลักสูตรการเรียนการสอนผู้สูงอายุร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย เพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุและสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ วิบุรณกุล และปิยากร หวังมหาพร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากข้อที่มีระดับมากที่สุดเป็น ได้แก่ ระดับการควบคุมระดับรองลงมา ระดับการบำบัดรักษา และระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร

1.4 ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้สูงอายุมีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ผู้สูงอายุมีบทบาทหรือการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน โดยไม่จำกัดเพียงแค่การเป็นผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถมีบทบาทในการช่วยสอน การจัดการการเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี รวมถึงการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงวิธีการสอนและหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและข้อจำกัดของผู้สูงอายุสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ สันติสุข, สุกัญญา เอ็มอัมมรรณ, อนงค์นาถ

โยคุณ, อภิรติ ดอนอ่อนบัว และพงษ์มนัส ดิอด (2566) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อที่จะให้ประสบผลสำเร็จจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขของการบริหารจัดการเครือข่ายเป็นอันดับแรก ซึ่งประกอบไปด้วยการเห็นความสำคัญของสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุร่วมกันของทุกภาคส่วน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการสร้างความร่วมมือ ซึ่งทั้ง 3 เงื่อนไขดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สามารถทำให้องค์การประสบผลสำเร็จของการจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 2. องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือในกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จได้นั้นจะต้องประกอบด้วย 4 ปัจจัย 1) การรู้จักบทบาทหน้าที่ 2) การมีส่วนร่วม 3) การสร้างความไว้วางใจ 4) การสื่อสารระหว่างเครือข่ายความร่วมมือของเครือข่าย ทั้งนี้หากการดำเนินการทั้ง 2 กระบวนการข้างต้นสามารถดำเนินการจะต้องมีลักษณะสอดคล้องประสานกันอันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายกิจกรรมด้านสุขภาพโรงเรียนผู้สูงอายุและสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัชต์ บุญแท้, อีรณันท์ วรรณศิริ และจุฑารัตน์ ผู้พิทักษ์กุล (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุต่อกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มทดลอง หลังจบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=-10.772$) และกิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=8.667$)

1.5 ด้านหลักสูตรและกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีความพึงพอใจกับกิจกรรมที่ทางโรงเรียนผู้สูงอายุจัดให้ เช่น การทัศนศึกษา การร่วมกิจกรรมจิตอาสา งานสังสรรค์หรือปาร์ตี้ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการออกแบบพัฒนา หรือมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้การเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของกลุ่มผู้สูงอายุเองอย่างแท้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ รุ่งไธรัญ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โรงเรียนผู้สูงอายุ : คุณภาพชีวิตและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ (กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลอุทัยสวรรค์ จังหวัดหนองบัวลำภู, โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบล นาเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตาเบา จังหวัดสุรินทร์) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศหญิง ร้อยละ 85.3 ส่วนใหญ่อายุ 70 ปีขึ้นไป ร้อยละ 36.7 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 92.0 โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 68.7 และมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 51 ทั้งนี้ ส่วนใหญ่มีรายได้หลักสำหรับการดำรงชีวิตจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร้อยละ 52.5 เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และอื่น ๆ ร้อยละ 54.55 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าดัชนีมวลรวมกาย หรือ BMI อยู่ในระดับปกติ ร้อยละ 41.6 โดยระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.4 และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม และการมีโรคประจำตัว ทั้งนี้ผลการประเมินสมรรถภาพร่างกายของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสมรรถภาพร่างกายด้านความแข็งแรงทนทานของกล้ามเนื้อขา และความคล่องแคล่วว่องไว อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 81.6 สมรรถภาพร่างกายด้านความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือด อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.39 และสมรรถภาพร่างกายด้านความอ่อนตัวของเอ็นข้อต่อและกล้ามเนื้อหัวไหล่ขวา อยู่ในระดับดี ร้อยละ 45.3 และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถภาพร่างกายของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ และการมีโรคประจำตัวและสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ วิบุรณกาล และปิยากร หวังมหาพร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากข้อที่มีระดับมากที่สุดเป็น ได้แก่ ระดับการควบคุมระดับรองลงมา ระดับการบำบัดรักษา และระดับการให้ข้อมูลข่าวสาร

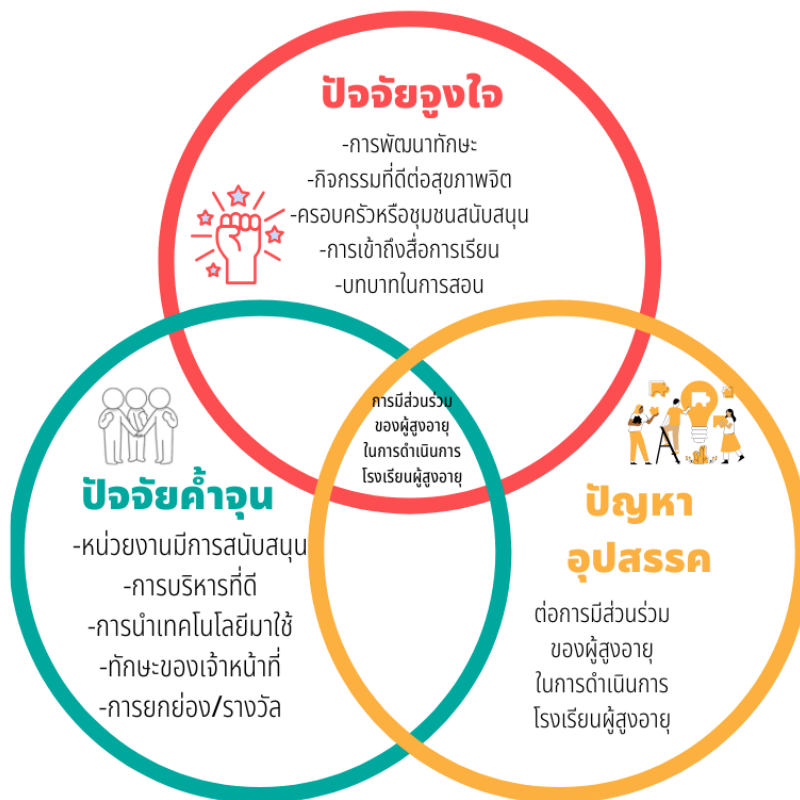
1.6 ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พึงพอใจกับนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการศึกษาของผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ผู้สูงอายุมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้และการดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชนหรือประเทศสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร อินทเชื้อ, วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ด้านภาวะผู้นำ และด้านกระบวนการจัดการส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ และด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทิน อ่อนอุบล (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยจิตใจเป็นองค์ประกอบหรือสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลมีแรงจูงใจในการกระทำบางอย่าง เช่น ความต้องการ ความสนใจ หรือเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ โดยสามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยภายใน เช่น ความพึงพอใจในตัวเอง และปัจจัยภายนอก เช่น รางวัลหรือการยอมรับจากผู้อื่น ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น

การทำงาน การศึกษา และการพัฒนาตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัชต์ บุญแท้, อีรณันท์ วรรณศิริ และจุฑารัตน์ ผู้พิทักษ์กุล (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุต่อ กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ย ของผู้สูงอายุกลุ่มทดลอง หลังจบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุดีกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และกิจกรรมทางสังคมโดยรวมเฉลี่ยของผู้สูงอายุกลุ่มทดลองดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมี ส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ไม่จำเป็นสำหรับการเข้าถึงข้อมูล หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมออนไลน์ มีปัญหาด้านการสื่อสาร และปัญหาสุขภาพหรือข้อจำกัดทาง ร่างกายที่ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือการประชุมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้สูงอายุมี ข้อเสนอแนะ คือ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนในด้านจิตใจจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมี ความมั่นใจและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และพัฒนาเนื้อหาหรือรูปแบบการเรียนการ สอนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี โยธการ (2563) ได้ศึกษาการ วิจัยเรื่อง กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผลการศึกษาปัญหาและ อุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียนมาจาก 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยจากผู้สูงอายุ ได้แก่ ความ พร้อมของผู้สูงอายุด้านร่างกายและจิตใจ การเดินทาง การติดภารกิจส่วนตัว การสื่อสารและการ ปรับตัวของผู้สูงอายุ 2) ปัจจัยจากโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แก่ งบประมาณ สถานที่ตั้ง ความพร้อมของ อาคารเรียนและอุปกรณ์การเรียน การประชาสัมพันธ์และบุคลากรที่ไม่เพียงพอในการขับเคลื่อนงาน และ 3) ปัจจัยจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ ข้อจำกัดทางศาสนา การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ และชุมชนในการจัดกิจกรรมทั้งการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผลของโรงเรียน ผู้สูงอายุหลังจากผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุแล้ว มีผลเปลี่ยนแปลงให้ ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าตนเองในระดับมาก และมีความสุขโดยรวมทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญาใน ระดับมากเช่นกัน จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ คือ 1) ควรมีนโยบายในการระดมทุนเพื่อกิจการด้านผู้สูงอายุ เพื่อให้มี งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ 2) ควรร่วมมือกับกระทรวงการคลังในการกำหนด นโยบายด้านสิทธิพิเศษทางภาษีให้กับบุคคล/หน่วยงานที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับงานด้านผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น และ 3) ควรร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยในการขยายผลการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในทุกตำบล เพื่อให้ ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมได้มากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุใน การดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ตามแผนภาพที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
(ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย)

ได้พบว่าปัจจัยที่มีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีปัจจัยหัวใจ ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะ กิจกรรมที่ดีต่อสุขภาพจิต ครอบครัวหรือชุมชนสนับสนุน การเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ บทบาทในการสอน และปัจจัยคำจูน ในด้านหน่วยงานมีการสนับสนุน การบริหารที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ ทักษะของเจ้าหน้าที่ การยกย่อง/รางวัล เพราะปัจจัยเหล่านี้สามารถส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ทั้งด้านการวางแผนและจัดการ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านทรัพยากรและงบประมาณ ด้านนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรและกิจกรรม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไปในอนาคตได้ และในแต่ละด้านยังทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุอีกด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก พบว่าโดยรวมผู้สูงอายุมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับ

มาก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.637) โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอนและการวางแผนจัดการ ซึ่งสะท้อนถึงความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในทุกด้าน ทั้งในด้านการจัดการข้อมูล ข่าวสาร ทรัพยากร และงบประมาณ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุพบว่า ปัจจัยเชิงจิตมีผลสูงสุด ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.552) รองลงมาคือปัจจัยด้าน ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.535) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับแรงจูงใจจากการยกย่องและการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.939) ปัญหาด้านการสื่อสาร เช่น ปัญหาการได้ยินหรือความจำ ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.872) และปัญหาสุขภาพ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.892) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ลดทอนความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามการสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐให้เพียงพอเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่
- 1.2 ควรมีมาตรการอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ เช่น การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ
- 1.3 ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

- 2.1 ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน โดยเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพกายและใจ ตลอดจนกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
- 2.2 ควรเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การอบรมการใช้สมาร์ทโฟนหรือคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
- 2.3 ควรมีการออกแบบกิจกรรมที่สามารถดึงดูดผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพให้สามารถเข้าร่วมได้ เช่น การออกกำลังกายเบา ๆ การทำงานฝีมือ และกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม
- 2.4 ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น การให้รางวัลหรือการรับรองความสามารถของผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่ชนบทและเมือง เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสม

3.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบระยะยาวของโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพกาย สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ทางสังคม

3.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ

3.4 ควรมีการศึกษาการบูรณาการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้ากับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์บริการสุขภาพ และองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อสร้างเครือข่ายการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุที่ครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

- รัชนิกร อินทเชื้อ และวีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษา ของโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(1), 195-209.
- วิลาสินี โยธิการ. (2563). กิจกรรมเสริมคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสาร สังคมวิวัฒน์คณะสังคมสงเคราะห์และบริหารสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 11(2), 37-53.
- สมศักดิ์ สันติสุข, สุกัญญา เอมอัมธรรม, อนงค์นาถ โยคุณ, อภิรติ ดอนอ่อนบัว และพงษ์มนัส ดีอด. (2566). องค์ประกอบเครือข่ายความร่วมมือของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 23(1), 31-46.
- สิริวงษ์ เอียสกุล และนุชจรินทร์ โลหะปาน. (2563). แนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา โรงเรียนชราบาลเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(2), 31-48.
- สุทิน อ่อนอุบล. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 68-87.
- สุวิมล ทาริวงศ์, จิตศิริณ ก้อนคง และอรรถพล รอดแก้ว. (2565). ระบบและอาคารโครงการศูนย์ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) เทศบาลตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 18(2), 61-76.

- เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล และปิยากร หวังมหาพร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 23(2), 171-185.
- อุไรรัชต์ บุญแท้, อีรณันท์ วรรณศิริ และจุฑารัตน์ ผู้พิทักษ์กุล. (2567). ผลของการเข้าโรงเรียน ผู้สูงอายุต่อกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเขตสุขภาพที่ 5. วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน, 11(1), 17-33.
- อุไรวรรณ รุ่งไธัญ. (2567). โรงเรียนผู้สูงอายุ : คุณภาพชีวิตและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ (กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลอุทัยสวรรค์ จังหวัดหนองบัวลำภู, โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลนาเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลตาเบา จังหวัดสุรินทร์. วารสารธรรมศาสตร์, 43(1), 81-98.